

PSIHOLOGIJA

YU ISSN 0048-5705

UDC 159.9

Vol. 55(2) 123–225

CONTENTS

THE MODERATING ROLE OF PERSONAL RESOURCES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN JOB DEMANDS AND WORK ENGAGEMENT <i>I-Shuo Chen</i>	123
SOCIAL NETWORKING SITES PASSIVE USE AND ITS EFFECTS ON SAD-HAPPY MOOD <i>Stefano Tartaglia and Elisa Bergagna</i>	137
PERCEIVED LACK OF CONTROL AND CONSPIRACY THEORY BELIEFS IN THE WAKE OF POLITICAL STRIFE AND NATURAL DISASTER <i>Ana Stojanov, Jesse M. Bering, and Jamin Halberstadt</i>	149
VALIDATION OF SCALES FOR MEASURING FACTORS OF TEACHING QUALITY FROM THE DYNAMIC MODEL OF EDUCATIONAL EFFECTIVENESS <i>Bojana Bodroža, Jelena Teodorović, and Smiljana Jošić</i>	169
THE INFLECTIONAL MORPHOLOGY REPRESENTATION OF INDIVIDUAL WORDS IN THE MENTAL LEXICON <i>Bojan Lalić</i>	191
ARE YOU SCARED OF WHAT COMES NEXT? STUDENTS' FUTURE CAREER ANXIETY DURING THE COVID-19 PANDEMIC <i>Alexandra Maftעי, Andrei-Corneliu Holman, and Acnana-Maria Pătrăușanu</i>	209

Moderatorska uloga ličnih resursa u odnosu između zahteva posla i angažovanosti na poslu

I-Shuo Chen

Faculty of Business and Law, School of Management,
Anglia Ruskin University, Cambridge, UK

Cilj ove studije je da ispita ulogu ličnih resursa u okviru zahteva posla–resursi modela angažovanosti na radu (eng. job demands–resources model, prim. prev.). Pretpostavili smo da lični resursi umanjuju negativni efekat koji zahtevi posla imaju na angažovanost na poslu. Hipoteza je proverena na uzorku zaposlenih ($N = 58$) iz različitih ogranaka četiri međunarodna lanca brze hrane iz Irske i sa Tajvana koji su popunjavali upitnike o ličnim resursima, zahtevima posla i angažovanosti na poslu tokom sedam uzastopnih radnih dana ($N = 58 \times 7 = 406$ situacija popunjavanja upitnika). Rezultati podržavaju hipotezu. Teorijski doprinosi i praktične implikacije su razmotrene.

Ključne reči: lični resursi, angažovanost na poslu, model zahteva posla–resursi (eng. JD–R model), teorija očuvanja resursa, socijalno-kognitivna teorija

Efekat pasivne upotrebe društvenih mreža na tužno i srećno raspoloženje

Stefano Tartaglia and Elisa Bergagna

University of Turin, Italy

Teorija socijalnog poređenja ukazuje na neke negativne efekte upotrebe društvenih mreža (eng. social networking sites – SNS, prim. prev.). Ove Internet aplikacije su onlajn socijalno poređenje učinile lakšim što sa svoje strane može predviđati depresiju i niže zadovoljstvo životom. Osobe koje su sklone depresiji se više porede sa drugima, naročito sa onima za koje misle da nešto bolje prolaze u životu, te stoga, u kontekstu opažnja tuđe sreće, doživljavaju pad u raspoloženju ili samopoštovanju. Cilj ove eksperimentalne studije je bio da ispita uticaj upotrebe društvenih mreža na raspoloženje. 120 studenata je slučajno raspoređeno u jednu od dve grupe (eksperimentalnu i kontrolnu, prim. prev.). Učesnicima eksperimentalne grupe je rečeno da posete svoj Fejsbuk nalog i pretražuju lične profile (na Fejsbuku, prim. prev.) na 20 minuta, dok su učesnici kontrolne grupe čitali članke. Za učesnike koji su inicijalno imali niže raspoloženje, upotreba Fejsbuka je dovela do još većeg pada u raspoloženju, dok na ostale učesnike nije imala efekta. Takođe, upotreba Fejsbuka dovela je do pada raspoloženja kod osoba koje ga ne koriste često.

Ključne reči: društvene mreže, blagostanje, socijalno poređenje, eksperimentalni nacrt

Percipirani doživljaj nedostatka kontrole i verovanja u teorije zavere u sklopu političkih borbi i prirodne katastrofe

Ana Stojanov¹, Jesse M. Bering², and Jamin Halberstadt¹

¹Department of Psychology, University of Otago, New Zealand

²Centre for Science Communication, University of Otago, New Zealand

Dok je nedostatak kontrole jedno od mogućih objašnjenja verovanja u teorije zavere, eksperimentalni dokazi daju mešane rezultate. Predstavljamo dve naturalističke studije (studije u prirodnim uslovima, prim. prev.) koje daju ograničenu potporu hipotezi o kontroli. U prvoj studiji, Makedonci koji žive u (Severnoj) Makedoniji ($N = 116$) su popunili skalu ideacije o zaveri (eng. conspiracy ideation scale, prim. prev.) neposredno nakon što je na osnovu referendumu ime zemlje promenjeno iz “Makedonija” u “Severna Makedonija” i nakon godinu dana (od promene imena, prim. prev.). Protivnici (promene imena, prim. prev.), čija je kontrola snižena nakon promene imena su imali viši nivo verovanja u zavere, što nije bio slučaj sa onima koji su podržavali promenu. Dobijeni rezultati su replicirani i prošireni u drugoj studiji koja je sprovedena sa Amerikancima ($N = 266$) nakon niza udara ozbiljnih i razarajućih tornada: efekti su bili potvrđeni samo za verovanja u zavere koja su bila povezana sa pretećim događajem. Ove studije ukazuju na moguću vezu između nedostatka kontrole i verovanja u zavere u realnom svetu.

Ključne reči: verovanja u zavere, opažena kontrola, kompenzatorna verovanja, prirodne katastrofe, politička previranja

Validacija skala za merenje faktora kvaliteta nastave iz Dinamičkog modela obrazovne efektivnosti

Bojana Bodroža¹, Jelena Teodorović² i Smiljana Jošić³

¹Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

²Fakultet pedagoških nauka, Univerzitet u Kragujevcu, Jagodina, Srbija

³Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

Obimna istraživanja obrazovne efektivnosti zahtevaju validne učeničke upitnike za procenu nastavne prakse. U ovom istraživanju je validirano osam skala za merenje nastavnih faktora iz Dinamičkog modela obrazovne efektivnosti (eng. the Dynamic Model of Educational Effectiveness; DMEE). Konstruisane su paralelne forme skala za merenje faktora nastave matematike i biologije i validirane u dve studije. U prvoj studiji je primenjena eksplorativna faktorska analiza na podacima iz uzorka koji su činila 683 učenika. U drugoj studiji njihova struktura je kros-validirana konfirmativnom faktorskom analizom na uzorku od 5.476 učenika. Rezultati višegrupne konfirmativne faktorske analize su potvrdili postojanje metričke invarijantnosti svih skala što ukazuje na to da su njihova faktorska zasićenja veoma slična. Međutim, skalarna invarijantnost modela nije potvrđena što ukazuje na to da se skale ne mogu koristiti za poređenje nastavnika različitih predmeta. Testiranje alternativnih strukturnih relacija između nastavnih faktora nije ukazalo da se podaci adekvatno uklapaju u DMEE model iako su indeksi slaganja bili bolji nego za alternativne teorijske modele. Eksterna validnost za matematiku je pokazala da skale koreliraju sa zadovoljstvom poslom, eksternom kontrolom i samoeфикасношću nastavnika procenjenom od strane samih nastavnika. Skale su pouzdane i validne i mogu se primenjivati na različite školske predmete.

Ključne reči: kvalitet nastave, validacija skala, dinamički model obrazovne efektivnosti

Reprezentacija inflektivne morfologije pojedinačnih reči u mentalnom leksikonu

Bojan Lalić

Laboratorija za neurokogniciju i primenjenu kogniciju,
Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Modeli prepoznavanja složenih reči mogu se podeliti u dve velike grupe: simboličke i konekcionističke. Simbolički modeli pretpostavljaju postojanje eksplicitnih morfoloških reprezentacija pojedinačnih reči; konekcionistički modeli ne sadrže takvu pretpostavku i posmatraju morfološke efekte kao nusproizvod interakcije između fonoloških, ortografskih i semantičkih informacija. Ovo istraživanje je imalo za cilj da ispita da li u mentalnom leksikonu postoje eksplicitne mentalne predstave inflektovanih leksičkih jedinica. U skladu s tim, korišćena je metoda morfološkog i semantičkog primovanja pomoću inflektivnih sufiksa u srpskom jeziku. U uslovu morfološkog primovanja, i prim i meta su delili isti inflektivni sufiks. U prvom eksperimentu je korišćeno otvoreno primovanje, dok je u drugom eksperimentu korišćeno maskirano primovanje. Rezultati nisu pokazali statistički značajne efekte morfološkog primovanja pomoću inflektivnih sufiksa, ali su dobijeni značajni efekti semantičkog primovanja. Dobijeni rezultati su u skladu sa predviđanjima konekcionističkih modela.

Ključne reči: leksička reprezentacija, morfološka reprezentacija, inflektivna morfologija, morfološko primovanje, semantičko primovanje.

Da li se plašite onoga što dolazi? Anksioznost studenata u odnosu na buduću karijeru za vreme COVID-19 pandemije

Alexandra Maftai, Andrei-Corneliu Holman,
and Acnana-Maria Pătrăușanu

“Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania

U ovoj studiji smo ispitivali medijacioni efekat depresije izazvane COVID-19 pandemijom i samopoštovanja u odnosu između straha od COVID-19 i anksioznosti u odnosu na buduću karijeru kod srednjoškolaca i studenata ($N = 470$, $M = 20.17$, $SD = 2.02$, 63.04% ženskog pola). Interesovalo nas je da ispitamo ove veze kako na uzorku u celini, tako i na pojedinačnim poduzorcima srednjoškolaca i studenata. Rezultati pokazuju da je depresija izazvana pandemijom COVID-19 parcijalni medijator odnosa između straha od COVID-19 i anksioznosti u odnosu na buduću karijeru u obe podgrupe (tj. i kod studenata i kod srednjoškolaca). Samopoštovanje nije značajno povezano sa glavnim varijablama ove studije u grupi srednjoškolaca. Kod studenata, kao i na uzorku u celini, rezultati ukazuju da je samopoštovanje parcijalni medijator odnosa između straha od COVID-19 i anksioznosti u odnosu na buduću karijeru. Razmatrali smo nalaze imajući u vidu prakse koje mogu podstaći karijerni razvoj studenata u turbulentnim vremenima, kao i moguće intervencije za obe grupe ispitanika nakon pandemije COVID-19.

Ključne reči: COVID-19, karijera, anksioznost, depresija, samopoštovanje, studenti